

Group of States against Corruption
Groupe d'États contre la corruption

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

23 maart 2018

Greco RC4(2018)2

VIERDE EVALUATIECYCLUS

Preventie van corruptie ten aanzien van
parlementairen, rechters en procureurs

TUSSENTIJD'S CONFORMITEITSVERSLAG

BELGIË

Aangenomen door de GRECO tijdens de 79ste plenaire
vergadering (Straatsburg, 19-23 maart 2018)

V
I
E
R
D
E

E
V
A
L
U
A
T
I
E
C
Y
C
L
U
S

I. INLEIDING

1. De GRECO heeft het [evaluatieverslag van de Vierde Cyclus over België](#) aangenomen tijdens de 63ste plenaire vergadering (28 maart 2014) en openbaar gemaakt op 28 augustus 2014, na instemming vanwege België. De Vierde evaluatiecyclus van de GRECO betreft de "Preventie van corruptie ten aanzien van parlementsleden, rechters en procureurs".
2. Conform het huishoudelijk reglement van de GRECO heeft de Belgische overheid een situatieverslag ingediend over de maatregelen die zijn genomen om de aanbevelingen ten uitvoer te leggen. De GRECO heeft respectievelijk Frankrijk (met betrekking tot de parlementaire vergaderingen) en Monaco (met betrekking tot de gerechtelijke instellingen) belast met de aanstelling van verslaggevers voor de conformiteitsprocedure: mevr. Agnes MAITREPIERRE, opdrachthouder bij de Directie Juridische Zaken, Ministerie van Buitenlandse Zaken, voor Frankrijk, en de h. Eric SENNA, adviseur bij het Hof van Beroep, voor Monaco. Zij werden bij de opmaak van het conformiteitsverslag bijgestaan door het secretariaat van de GRECO.
3. In het [conformiteitsverslag](#), aangenomen door de GRECO tijdens de 73ste plenaire vergadering (21 oktober 2016), was geconcludeerd dat België geen van de vijftien aanbevelingen uit het evaluatieverslag van de Vierde Cyclus op bevredigende wijze ten uitvoer gelegd of afgehandeld had. In het licht van die resultaten was de GRECO tot de slotsom gekomen dat de zeer geringe graad van conformiteit met de aanbevelingen "over het algemeen onvoldoende" was in de zin van artikel 31, paragraaf 8.3, van zijn huishoudelijk reglement. De GRECO had bijgevolg beslist tot toepassing van artikel 32, paragraaf 2.i) met betrekking tot de leden die de aanbevelingen uit het wederzijdse evaluatieverslag niet ten uitvoer gelegd hebben, en het hoofd van de Belgische delegatie verzocht om een verslag over de voortgang bij de tenuitvoerlegging van de hangende aanbevelingen (aanbevelingen i tot xv) over te leggen tegen 31 oktober 2017. Dat verslag is ontvangen op 6 november 2017 en werd aangevuld op 6 december 2017. Die twee documenten hebben gediend als basis voor het tussentijds conformiteitsverslag.
4. Het [tussentijds conformiteitsverslag](#) evalueert de tenuitvoerlegging van de vijftien aanbevelingen sinds de aanneming van het conformiteitsverslag en geeft een alomvattende beoordeling van de mate van conformiteit van België met die aanbevelingen.

II. Analyse

Preventie van corruptie ten aanzien van parlementsleden

5. Vooreerst preciseert de Belgische overheid dat de aanbevelingen van de GRECO in het kader van de Vierde evaluatiecyclus onderzocht zijn binnen twee werkgroepen van de Kamer van volksvertegenwoordigers: de werkgroep "Politieke partijen" en de werkgroep "Politieke vernieuwing". Beide werkgroepen hebben een verslag ingediend, respectievelijk op 18 en 20 juli 2017¹.
6. Overeenkomstig de beslissing van de Conferentie van de voorzitters van de parlementaire vergaderingen werd de samenstelling van de werkgroep "Politieke partijen", in het kader van het onderzoek van de aanbevelingen van de GRECO over de vierde cyclus, uitgebreid met vertegenwoordigers van de parlementen van de gefedereerde entiteiten. De werkgroep "Politieke partijen" heeft zich beperkt tot het

¹ DOC 54 2584/001, <http://www.lachambre.be/FLWB/PDF/54/2584/54K2584001.pdf> voor de werkgroep "Politieke vernieuwing" en DOC 54 2608/001 <http://www.lachambre.be/FLWB/PDF/54/2608/54K2608001.pdf> voor de werkgroep "Politieke partijen".

bestuderen van de aanbevelingen i (buitenlandse schenkers), vii (parlementaire onschendbaarheid) en viii (opleidingen rond integriteitsvraagstukken) om uit het vaarwater te blijven van de werkgroep "politieke vernieuwing". Die tweede werkgroep heeft zich met name gebogen over de overige aanbevelingen van de Vierde evaluatiecyclus van de GRECO.

7. De voorstellen van beide werkgroepen zullen nader worden uitgewerkt binnen de bevoegde organen van de Kamer (Commissie voor de Herziening van de Grondwet, Commissie voor het Reglement, Conferentie van voorzitters, Bureau). Voorstellen van wet, die bepaalde voorstellen van die werkgroepen omvatten, zijn ingediend bij de Kamer van volksvertegenwoordigers op 29 november en 6 december 2017.
8. De Belgische overheid wenst te verduidelijken dat de conclusies van de werkgroep "Politieke vernieuwing", die hun weg gevonden hebben naar de voornoemde wetsvoorstellen en voorstellen tot wijziging van het Reglement, de uitkomst zijn van ruime onderhandelingen tussen de erkende politieke fracties die vertegenwoordigd zijn in de Kamer van volksvertegenwoordigers. Het is van belang erop te attenderen dat alle voorstellen werden medeondertekend door vertegenwoordigers van alle erkende politieke fracties. Daaruit blijkt dat al die fracties het eens geraakt zijn over die voorstellen, waardoor zij geen amendering zouden behoeven en de besprekingen binnen de commissies en in de plenaire vergadering dus zeer summier zouden kunnen uitvallen.
9. Nog van belang is dat voor de aanneming van verscheidene voorstellen een bijzondere meerderheid vereist is (meerderheid binnen elke taalgroep en tweederdemeerderheid in totaal). De co-auteurs van die voorstellen vertegenwoordigen voldoende politieke fracties om die bijzondere meerderheid aan te leveren.

Aanbeveling i.

10. *De GRECO had aanbevolen om de uitvoering te waarborgen van een coherente en doeltreffende regelgeving voor de parlementsleden i) inzake geschenken, giften en andere gratificaties die inzonderheid zou voorzien in de openbaarheid van die welke aanvaard worden en in de identiteit van de schenkers, en ii) die de aangelegenheid inzake buitenlandse schenkers regelt.*
11. De GRECO herinnert eraan dat die aanbeveling in het conformiteitverslag beoordeeld werd als niet ten uitvoer gelegd, vermits zij nog slechts verkeerde in het stadium van bestudering binnen de voornoemde werkgroep "Politieke partijen" van de Kamer van volksvertegenwoordigers.
12. De Belgische overheid preciseert thans dat de werkgroep "Politieke partijen" voorstellen heeft geformuleerd, die gevalideerd zijn door de Conferentie van voorzitters² op 26 september 2017, waarbij:
 - de regeling inzake giften ook van toepassing is op prestaties die kosteloos of onder de reële prijs verleend worden - of omgekeerd: prestaties die boven de marktprijs aangerekend worden - en op kredietlijnen die niet terugbetaald moeten worden;
 - de regeling inzake giften ook van toepassing is op buitenlandse natuurlijke personen. Dit blijkt uit artikel 3 van het koninklijk besluit van 10 december 1998 tot vaststelling van de modaliteiten inzake het registreren van de

² De Conferentie van voorzitters bestaat uit de voorzitter en de ondervoorzitters van de Kamer, de gewezen voorzitters die nog kamerlid zijn en de fractievoorzitters en een lid van elke fractie.

identiteit van de natuurlijke personen die giften doen, dat bepaalt dat de nationaliteit van de gever deel uitmaakt van de verplichte vermeldingen;

- de regelgeving inzake giften niet enkel van toepassing is in verkiezingsperiodes, maar ook erbuiten. De wet schrijft immers voor dat overzichten van giften elk jaar moeten opgesteld worden.

13. Volgens de werkgroep kunnen die principes zeker aan bod komen tijdens de opleidingen over aangelegenheden inzake integriteit, die aan de Kamerleden zullen worden verstrekt. De Conferentie van voorzitters heeft beslist dat tijdens de opleidingen (zie aanbeveling viii), benadrukt zou moeten worden dat de regeling inzake giften ook van toepassing is op buitenlandse natuurlijke personen.
14. De overheid verduidelijkt ten slotte dat de werkgroep "Politieke vernieuwing" tevens de mogelijkheid tot registratie van geschenken en reizen heeft onderzocht. In een vademecum zal nadere toelichting gegeven worden bij de inhoud van artikel 6 van de Deontologische code, maar de invoering van een reizen- en geschenkenregister wordt niet overwogen.
15. De GRECO neemt akte van de conclusies van de werkgroep "Politieke partijen", maar is van mening dat zij niet volstaan als respons op de bezorgdheid die aan de basis ligt van de aanbeveling. Het feit dat de regeling inzake giften van toepassing is op alle vormen van giften, ongeacht de vorm en tegenprestatie ervan, is reeds vastgesteld in het evaluatieverslag. Ook het feit dat zij een continue toepassing kent, zelfs buiten verkiezingsperiodes, blijkt duidelijk uit de bestaande regelgeving, zoals in het verslag wordt benadrukt.
16. De toepassing van de regeling inzake giften op buitenlandse natuurlijke personen wordt afgeleid uit een regelgevende verplichting die de vermelding van de nationaliteit van een schenker eist. Volgens de GRECO is dat geen adequaat substituut voor het uitblijven van een regelgeving die specifiek en uitdrukkelijk handelt over de aangelegenheid van buitenlandse schenkers, waarop reeds gewezen is in de evaluatieverslagen van de Derde en Vierde Cyclus. Bovendien lijkt het waarschijnlijk dat de parlementsleden weinig vertrouwd zijn met dit punt.
17. De GRECO wijst erop dat de aanbeveling onder andere een oplossing wil bieden voor de op zijn minst schijnbare tegenstrijdigheid tussen de wet van 4 juli 1989 die giften aan kandidaten in het licht van de verkiezingen toestaat, en de gedragscodes van Kamer en Senaat van december 2013, die een principieel verbod op elk financieel of materieel voordeel, behalve geschenken met symbolische waarde, lijken in te houden. Ondanks de conclusies van de werkgroep blijft die tegenstrijdigheid bestaan, hetgeen in de praktijk de taak van de parlementsleden die belast zijn met de toepassing van de regelgeving en de effectieve toepassing ervan alleen maar kan bemoeilijken.
18. Een ander oogmerk van de aanbeveling is het waarborgen van de openbaarheid inzake geschenken, giften en gratificaties die parlementsleden ontvangen. De GRECO betreurt dus dat de werkgroep "Politieke vernieuwing" de invoering van een reizen- en geschenkenregister niet overwogen heeft.
19. De GRECO besluit dat aanbeveling i nog steeds niet ten uitvoer is gelegd.

Aanbeveling ii.

20. *De GRECO had aanbevolen dat voor de parlementsleden regels worden ingevoerd over het beheer van de relaties met lobbyisten en andere derden die de parlementaire procedure trachten te beïnvloeden.*

21. Aangezien de aanbeveling nog in het stadium van bestudering door de werkgroep "Politieke vernieuwing" verkeerde, was de GRECO in het conformiteitsverslag tot de slotsom gekomen dat zij niet ten uitvoer was gelegd.
22. De Belgische overheid geeft nu aan dat de werkgroep "Politieke vernieuwing" voorgesteld heeft een lobbyregister bij het Parlement in te voeren. Dat register zal openbaar zijn, gepubliceerd worden op een specifieke website en beheerd worden door een daartoe aangewezen dienst.
23. De werkgroep acht het wenselijk om gebruik te maken van dezelfde zes categorieën als voor het Europees Parlement. Het lobbyregister zal, naast de persoonlijke contactgegevens van de lobbyisten, ook informatie met betrekking tot de desbetreffende bedrijven/instellingen/organisaties bevatten. In dat register zal geen melding worden gemaakt van de naam van de personen met wie de lobbyisten contacten onderhouden bij het parlement. Er wordt ook voorzien in de opmaak van een gedragscode voor lobbyisten. De ondertekening van het lobbyregister zal automatisch de instemming met de gedragscode meebrengen. Een wetsvoorstel in die zin werd ingediend bij de Kamer van vertegenwoordigers op 29 november 2017. De Kamer van volksvertegenwoordigers heeft op 11 januari 2018 kennisgenomen van advies 2017/2 van de Federale Deontologische Commissie betreffende het wetsvoorstel.
24. De GRECO staat positief tegenover het wetsvoorstel houdende invoering en publicatie van een lobbyregister, en houdende invoering van een gedragscode voor lobbyisten. Hoewel dat voorstel nog niet onderzocht is door de Kamer van volksvertegenwoordigers, noteert de GRECO dat het op consensus berust. Het is een weergave van de voorstellen van de werkgroep "Politieke vernieuwing" en werd medeondertekend door vertegenwoordigers van alle parlementaire fracties in de Kamer (zie paragrafen 8 en 9). Op die basis kan de aanbeveling dus beschouwd worden als gedeeltelijk ten uitvoer gelegd. De GRECO wijst evenwel erop dat de aanbeveling oproept tot andere maatregelen die de invoering van een lobbyregister vervullen en die doelen op de parlementsleden zelf, zoals gedragsregels voor henzelf, verplichte openbaarmaking van contacten met derden betreffende wetgevingsactiviteiten buiten de commissievergaderingen, enz. De GRECO roept dus op om het register aan te vullen met een indicatie van de parlementsleden met wie lobbyisten een ontmoeting hebben gehad en om die informatie openbaar te maken. De GRECO noteert tot slot dat de Federale Deontologische Commissie van de Kamer van volksvertegenwoordigers eveneens oproept om klaarheid te scheppen in de relaties tussen overheidsmandatarissen en derden in het kader van de uitwerking van de wetgeving³, meer bepaald door aan elk wetgevend initiatief de lijst met belangenbehartigers toe te voegen wiens interventie een inhoudelijke impact heeft gehad. Een dergelijke maatregel zou niets anders dan een positieve uitwerking op de transparantie kunnen hebben, en de GRECO moedigt de Belgische overheid aan om daaraan gevolg te geven.
25. De GRECO besluit dat aanbeveling ii gedeeltelijk ten uitvoer gelegd is.

Aanbevelingen iii en iv.

26. *De GRECO had de volgende aanbevelingen geformuleerd:*
 - *dat i) het stelsel van de aangiften duidelijk de inkomsten, de verschillende vermogensbestanddelen en een schatting van hun waarde omvat – ongeacht de vorm ervan (met inbegrip van die welke rechtstreeks of onrechtstreeks, in België of in het buitenland in het bezit zijn) – alsook de*

³ https://www.rtf.be/info/belgique/detail_les-lobbyistes-sous-surveillance?id=9803685

passieve bestanddelen, met een bijwerking van de informatie in de loop van het mandaat; ii) wordt onderzocht of het wenselijk is dat het mechanisme wordt uitgebreid zodat het informatie bevat over de echtgeno(o)t(e) en de familieleden ten laste (met dien verstande dat die informatie niet noodzakelijk openbaar wordt gemaakt) (aanbeveling iii);

- *dat de verschillende aangiften, daaronder begrepen inzake het vermogen, inzonderheid zoals aangevuld met de informatie over de inkomsten, openbaar worden en gemakkelijker toegankelijk worden gemaakt via een officiële website (aanbeveling iv).*

27. De GRECO herinnert eraan dat, gezien het uitblijven van enige maatregel om uitwerking te geven aan aanbeveling iii, zij beschouwd was als niet ten uitvoer gelegd. Aanbeveling iv was beschouwd als gedeeltelijk ten uitvoer gelegd, vermits de openbaarmaking van de aangiften van mandaten voortaan voorzien is op de website van het Rekenhof. Wel waren de aangiften niet toegankelijk op de datum van de aanneming van het conformiteitsverslag.
28. De Belgische overheid verklaart thans dat de werkgroep "Politieke partijen" tot de volgende voorstellen is gekomen:
- het publiceren van de mandatenlijsten op de website van het Rekenhof⁴, met een link naar het profiel van het Kamerlid op de website van de Kamer van volksvertegenwoordigers⁵;
 - het toevoegen, aan de mandatenlijst, van het ondernemingsnummer van alle ondernemingen, instellingen en organisaties waar men een mandaat heeft;
 - het publiceren (en dus aangifte) van alle publieke brutovergoedingen in de mandatenlijst op basis van de fiscale fiche;
 - het publiceren (en dus aangifte) van de vergoedingen gestort aan een natuurlijke persoon die onderworpen is aan de wetgeving voor mandataangifte, binnen een vork, zoals de EU-parlementsleden nu reeds doen.
29. Die aanbevelingen hebben hun weg gevonden naar verscheidene wetsvoorstellen die zijn ingediend bij de Kamer van volksvertegenwoordigers op 29 november 2017 en aangenomen op 1 maart 2018. Zij moeten nu nog worden aangenomen door de Senaat. Tot slot geeft de overheid aan dat de lijst met mandaten uitgeoefend in 2016 alsook de lijsten met aangifteplichtigen zijn bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 11 augustus 2017⁶.
30. Wat het eerste deel van aanbeveling iii betreft, staat de GRECO positief tegenover die paar positieve veranderingen die bewerkstelligd zijn dankzij de wetsvoorstellen die zijn aangenomen door de Kamer van volksvertegenwoordigers op 1 maart 2018. Het feit dat de publieke brutovergoedingen voortaan jaarlijks moeten worden aangegeven is een stap in de goede richting.
31. Hetzelfde geldt in zekere mate voor de aangifte van vergoedingen voor de uitoefening van particuliere activiteiten. De GRECO betreurt evenwel dat enkel de orde van grootte moet worden aangegeven en niet het exacte bedrag van de ontvangen vergoedingen. Dat kan het brede publiek en het Rekenhof beletten om beduidende vergelijkingen te maken, bijvoorbeeld wanneer vergoedingen stijgen terwijl zij binnen dezelfde orde van grootte blijven. Hij roept de Senaat op om die lacune weg te werken bij de bestudering van de wetsvoorstellen.

⁴ <https://www.ccrek.be/FR/MandatsPatrimoine.html>

⁵ www.lachambre.be

⁶ http://www.ejustice.just.fgov.be/mopdf/2017/08/11_1.pdf

32. Er wordt evenwel van geen enkele maatregel gewag gemaakt met betrekking tot de overige elementen van de aanbeveling, namelijk een meer systematische registratie van de vermogensbestanddelen, een aangifte van de waarde ervan en van de passieve bestanddelen alsook een bijwerking van de vermogensaangiften in de loop van het mandaat. Evenmin werd de wenselijkheid van de uitbreiding van het mechanisme tot de echtgeno(o)t(e) en de familieleden ten laste onderzocht, zoals gevraagd in het tweede gedeelte van de aanbeveling.
33. Wat aanbeveling iv betreft, toont de GRECO zich verheugd over de effectieve publicatie van de lijst met mandaten uitgeoefend in 2016 op de website van het Rekenhof. Die informatie is voortaan gemakkelijker toegankelijk op een officiële website, zoals geëist in de aanbeveling. Die publicatie moet nog worden uitgebreid met de ontvangen vergoedingen, hetgeen beoogd wordt in de wetsvoorstellen die zijn aangenomen door de Kamer van volksvertegenwoordigers. De GRECO schaart zich ook achter de suggestie van de werkgroep om een link naar de mandaataangiften op te nemen in het biografisch overzicht van de volksvertegenwoordigers op de website van de Kamer. Hij vraagt de overheid om gevolg te geven aan dat voorstel, dat de toegang tot die informatie alleen maar vergemakkelijkt.
34. De GRECO betreurt evenwel dat de datum van indiening van de jaarlijkse mandaataangiften naar latere datum verschoven is ten opzichte van de huidige regeling, wat zal resulteren in een latere publicatie van de informatie over de mandaten en vergoedingen door het Rekenhof. Hij roept de Senaat op om dat punt eveneens te herzien bij de bestudering van de wetsvoorstellen. Voorts stelt de GRECO vast dat er geen vooruitgang geboekt is met betrekking tot de publicatie van de vermogensaangiften en verzoekt hij de overheid met aandrang om die situatie te verhelpen.
35. De GRECO besluit dat de aanbevelingen iii en iv gedeeltelijk ten uitvoer gelegd zijn.

Aanbeveling v.

36. *De GRECO had aanbevolen dat i) de naleving van de huidige en toekomstige regels inzake de integriteit van de parlementsleden, opgenomen in de deontologische regels en andere relevante regels (zoals die inzake giften) aan een doeltreffende controle door de kamers zelf worden onderworpen in plaats van enkel door de parlementaire fracties en dat aan de toekomstige Federale Deontologische Commissie tegelijkertijd de mogelijkheid wordt gegeven om ambtshalve op te treden in individuele gevallen; ii) de aangiften van mandaten en vermogen worden onderworpen aan een doeltreffende controle door de rol van en de interactie met het Rekenhof en het parket te versterken of door indien nodig een andere instelling aan te wijzen die over de passende middelen beschikt om dat te doen.*
37. De GRECO wijst erop dat deze aanbeveling in het conformiteitsverslag was beoordeeld als niet ten uitvoer gelegd.
38. De Belgische overheid deelt thans mee dat de werkgroep "Politieke vernieuwing" zich gebogen heeft over het wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 6 januari 2014 houdende oprichting van een Federale Deontologische Commissie (DOC 54 2098/001) en zijn opmerkingen heeft overgezonden aan de bevoegde commissie van de Kamer van volksvertegenwoordigers.
39. Voorts stelt de werkgroep "politieke vernieuwing" voor om het Rekenhof meer bevoegdheid te geven bij de controle van de aangiften van mandaten: naast de bestaande strafprocedure moet een administratieve procedure worden ingesteld,

met mogelijkheid tot beroep voor het Rekenhof. Een regel inzake prioriteit tussen de administratieve sanctie en de strafsanctie zal verdere interactie met het parket mogelijk maken. Ter facilitering van de controle en monitoring door het Rekenhof zal de mandatenlijst moeten worden ingediend in elektronische vorm en melding maken van het ondernemingsnummer van de instelling waarbij een mandaat wordt uitgeoefend. Voorts zullen de (semi-)overheidsinstellingen waarbij mandaten worden uitgeoefend geresponsabiliseerd worden met het oog op een efficiëntere controle.

40. Deze aanbevelingen zijn overgenomen in de wetsvoorstellen die zijn ingediend bij de Kamer op 29 november 2017 (DOC 54 2809/001 en 2810/01) en aangenomen op 1 maart 2018. Wetsvoorstel 2810 werd voor aanneming overgezonden aan de Senaat en meteen aangenomen en ter bekrachtiging voorgelegd aan de Koning. Er is inzonderheid bepaald dat het Rekenhof, na een waarschuwing, kan overgaan tot het opleggen van administratieve geldboeten aan personen die de wetgeving betreffende de mandatenlijst en de vermogensaangifte overtreden. Ingeval van recidive kan de strafrechter een straf uitspreken waarbij de persoon ontzet wordt van zijn recht om verkozen te worden.
41. De GRECO schaart zich achter de maatregelen die voorzien in meer sanctiebevoegdheden voor het Rekenhof ingeval van niet-naleving van de wetgeving betreffende de aangiften van mandaten en vermogen, in een regel inzake prioriteit tussen strafrechtelijke en administratieve vervolging, en in de invoering van de elektronische indiening van de mandatenlijst teneinde de controle ervan te vergemakkelijken; zij vormen een aanzet tot tenuitvoerlegging van de aanbeveling.
42. De GRECO benadrukt evenwel dat de aanbeveling oproept tot een meeromvattende versterking van het controlemechanisme en verwijst naar de vele lacunes die zijn vastgesteld in het evaluatieverslag (paragraaf 56 en volgende), waarvan de voornaamste zijn: het uitblijven van maatregelen met betrekking tot de opvoering van de eigenlijke controlebevoegdheden en -middelen van het Rekenhof of een formalisering van de interactie tussen het Rekenhof en het parket. Voorts ontsnappen de vermogensaangiften en de naleving van de Deontologische code door de verkozenen nog steeds aan elke controle.
43. De GRECO besluit dat aanbeveling v gedeeltelijk ten uitvoer gelegd is.

Aanbeveling vi.

44. *De GRECO had aanbevolen dat de overtredingen van de belangrijkste bestaande en toekomstige regels inzake de integriteit van de parlementsleden aanleiding geven tot passende straffen en dat het publiek van de toepassing ervan op de hoogte wordt gebracht.*
45. Deze aanbeveling was in het conformiteitsverslag beoordeeld als niet ten uitvoer gelegd.
46. Zoals reeds aangehaald (zie paragraaf 36), legt de Belgische overheid uit dat in de wetsvoorstellen die zijn aangenomen door de Kamer van volksvertegenwoordigers bepaald is dat het Rekenhof, na controle van de aangiften van mandaten en een voorafgaande waarschuwing, kan overgaan tot het opleggen van administratieve geldboeten aan de overtreders. De bedragen van die geldboeten moeten nog worden gepreciseerd, maar er wordt voorzien in een lichtere straf bij de eerste overtreding en in een maximumstraf van ontzetting van het recht om te worden verkozen - uitgesproken door een rechter - ingeval van recidive. Wel heeft de

werkgroep "Politieke vernieuwing" geoordeeld dat er geen sanctiebevoegdheden moesten worden toegekend aan de Federale Deontologische Commissie.

47. De GRECO staat positief tegenover de voorziene invoering van meer graduele sancties vanwege het Rekenhof ingeval van overtreding van de regels betreffende de aangiften van mandaten, en hoopt dat deze maatregel de toepassing ervan zal vergemakkelijken.
48. De GRECO herinnert evenwel eraan dat de volledige tenuitvoerlegging van de aanbeveling gepaard gaat met de invoering en toepassing van sancties voor andere overtredingen dan die met betrekking tot de aangiften van mandaten, zoals ongeoorloofde cumul van functies, en de overige regels betreffende de integriteit van de parlementsleden die is ingevoerd ingevolge het evaluatieverslag en krachtens de deontologische codes, en dat zij tevens gepaard gaat met de voorlichting van het publiek in dat verband.
49. De GRECO besluit dat aanbeveling vi gedeeltelijk ten uitvoer gelegd is.

Aanbeveling vii.

50. *De GRECO had aanbevolen dat de passende maatregelen zouden worden genomen i) opdat de parlementaire onschendbaarheid in de praktijk enkel wordt aangevoerd voor feiten die duidelijke verband houden met de parlementaire activiteit en ii) opdat de criteria voor de opheffing van de onschendbaarheid geen hindernis zouden zijn voor de vervolging van de feiten inzake de corruptie van de parlementsleden.*
51. Deze aanbeveling was in het conformiteitsverslag beoordeeld als niet ten uitvoer gelegd.
52. De Belgische overheid geeft aan dat de werkgroep "Politieke vernieuwing" voorstelt dat de commissie voor de Vervolgingen de GRECO-aanbevelingen zou opnemen in haar criteria voor de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid. De commissie kan zich daarbij laten inspireren door de criteria die de Senaat in dat verband hanteert. De Conferentie van voorzitters heeft op 26 september 2017 een aanbeveling in die zin gericht tot de commissie. De overheid onderstreept dat die maatregelen pas kunnen worden genomen wanneer een nieuw verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid wordt ingediend bij de commissie voor de Vervolgingen, hetgeen tot dusver nog niet het geval is.
53. De GRECO kan niet anders dan betreuren dat de desbetreffende denkoefeningen nog slechts in een zeer prematuur stadium verkeren en dat er vier jaar na de aanneming van het evaluatieverslag nog geen enkele concrete maatregel is getroffen om uitwerking te geven aan de aanbeveling. De GRECO meent dat het feit dat er geen enkel verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid is ingediend bij de commissie voor de Vervolgingen niet zou mogen beletten om *in abstracto* te werken aan precieze criteria voor de opheffing van de onschendbaarheid.
54. De GRECO besluit dat aanbeveling vii nog steeds niet ten uitvoer gelegd is.

Aanbeveling viii.

55. *De GRECO had aanbevolen om binnen de twee kamers van het parlement aan alle parlementsleden geregeld gespecialiseerde opleidingen te geven over aangelegenheden inzake integriteit.*
56. Deze aanbeveling was in het conformiteitsverslag beoordeeld als niet ten uitvoer gelegd.

57. De Belgische overheid deelt mee dat de werkgroep "Politieke vernieuwing" tot een consensus is gekomen over de organisatie van geregelde opleidingen voor zowel de nieuwkomers als oudgedienden onder de Kamerleden. Aangezien er reeds een akkoord op dat punt bestond binnen de werkgroep "Politieke partijen", was beslist om de verdere bespreking en de uitwerking van dat punt toe te vertrouwen aan laatstgenoemde werkgroep. De werkgroep "Politieke partijen" stelt voor om aan alle parlementsleden geregelde gespecialiseerde opleidingen rond aangelegenheden inzake integriteit te verstrekken. Die opleidingen zouden georganiseerd kunnen worden na de verkiezingen en in de loop van de regeerperiode, bijvoorbeeld ter gelegenheid van de eedaflegging van nieuwe parlementsleden. Die voorstellen werden bekrachtigd door de Conferentie van voorzitters van de Kamer van volksvertegenwoordigers op 26 september 2017.
58. De GRECO verwelkomt de heersende consensus binnen beide werkgroepen met betrekking tot de organisatie van geregelde opleidingen voor de nieuwkomers en oudgedienden onder de Kamerleden, alsook de bekrachtiging van die voorstellen door de Conferentie van voorzitters. Wel is het zo dat er vooralsnog geen enkele concrete maatregel in die zin is genomen.
59. De GRECO besluit dat aanbeveling viii nog steeds niet ten uitvoer gelegd is.

Preventie van corruptie ten aanzien van rechters en procureurs

60. Bij wijze van inleiding wil de Belgische overheid erop wijzen dat een voorontwerp van wet houdende wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in het kader van de aanbevelingen inzake bestrijding van corruptie werd goedgekeurd door de ministerraad en eerstdaags wordt overgezonden aan de Kamer van volksvertegenwoordigers. Dat ontwerp moet tegemoetkomen aan de aanbevelingen van de GRECO, door het Gerechtelijk Wetboek aan te vullen met bepalingen die de opvoering van de vereisten op het niveau van de aanwerving van plaatsvervangende rechters en raadsheren beogen alsook de versterking van hun functioneren.
61. Het deontologische aspect zal eveneens in aanmerking genomen worden en opgenomen in het Gerechtelijk Wetboek. Er zullen maatregelen genomen worden om meer transparantie inzake tuchtstraffen te bewerkstelligen. De overheid wil erop wijzen dat de aangehaalde voorstellen grotendeels ontleend zijn aan de voorstellen van de Hoge Raad voor de Justitie, goedgekeurd door de algemene vergadering op 21 juni 2017.

Aanbeveling ix.

62. *De GRECO had de volgende aanbevelingen geformuleerd: aanbevolen om zo ruim mogelijk na te gaan dat de rechters van de administratieve rechtbanken op federaal en regionaal vlak worden onderworpen aan passende waarborgen en regels inzake onafhankelijkheid, onpartijdigheid, integriteit (deontologie, beheer van belangenconflicten, geschenken, enz.), supervisie en toepasbare straffen.*
63. Deze aanbeveling was in het conformiteitsverslag beoordeeld als niet ten uitvoer gelegd.
64. De Belgische overheid maakt geen gewag van enige maatregel genomen met het oog op de tenuitvoerlegging van de aanbeveling.
65. De GRECO besluit dat aanbeveling ix nog steeds niet ten uitvoer is gelegd.

Aanbeveling x.

66. *De GRECO had de aanbeveling gedaan tot een hervorming van de voorwaarden om een beroep te doen op de plaatsvervangende rechters in artikel 87 van het Gerechtelijk Wetboek (en eventueel de plaatsvervangende magistraten in artikel 156bis van het Gerechtelijk Wetboek) die de functie van rechter of procureur moeten waarnemen.*
67. De GRECO herinnert eraan dat deze aanbeveling, gezien het uitblijven van maatregelen ter hervorming van het systeem van plaatsvervangende rechters en magistraten, in het conformiteitsverslag beoordeeld was als niet ten uitvoer gelegd.
68. De Belgische overheid maakt gewag van een daling van het aantal plaatsvervangende rechters, namelijk van 2.056 in 2004 naar 1.532 in 2017. Ter vergelijking: in 2017 waren er 1.555 effectieve magistraten van de zetel en 812 effectieve magistraten van het parket. De overheid wijt de daling aan een gebrek aan belangstelling voor het ambt. Op een groot deel van de in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakte vacatures volgt immers geen enkele kandidaatstelling, en geregeld nemen plaatsvervangende rechters ontslag.
69. Het voorontwerp van wijziging van het Gerechtelijk Wetboek, dat thans ter bespreking voorligt bij de ministerraad, voorziet in een aantal maatregelen, waaronder:
- de schrapping van de mogelijkheid om magistraten van het openbaar ministerie te vervangen;
 - de verplichting om te slagen voor een aanwervingsproef;
 - een initiële en verplichte opleiding, meer bepaald rond deontologie. De inhoud ervan zal worden bepaald door het instituut voor Gerechtelijke Opleiding;
 - een verbod tot cumul met de functie van gerechtsmandataris;
 - de schrapping van de mogelijkheid om te zetelen als plaatsvervangend rechter en als advocaat op dezelfde terechtzitting.
70. De GRECO staat positief tegenover de maatregelen uit het voorontwerp van wijziging van het Gerechtelijk Wetboek, die bepaalde hiaten zoals vastgesteld in het evaluatieverslag zouden moeten verhelpen, zo het systeem van de plaatsvervangende rechters in stand blijft. Die laatste mogelijkheid zou ongetwijfeld moeten worden onderzocht in het licht van de matige belangstelling die is vastgesteld door de overheid.
71. Aangezien het ontwerp van Gerechtelijk Wetboek nog niet is voorgesteld aan het parlement, kunnen de aangekondigde maatregelen nog ingrijpende veranderingen ondergaan. De GRECO wijst ook erop dat de aanbeveling doelt op supervisie en effectieve sancties, naast de voorwaarden inzake beroep op plaatsvervangende rechters en de opleiding ervan. Hij roept dus de overheid op om de aangekondigde maatregelen in die zin te vervolledigen.
72. De GRECO besluit dat aanbeveling x nog steeds niet ten uitvoer is gelegd.

Aanbeveling xi.

73. *De GRECO had aanbevolen om de nodige maatregelen te treffen met het oogmerk de managerfunctie aan het hoofd van de rechtbanken en het openbaar ministerie te versterken en werkzamer te maken.*

74. Deze aanbeveling was beoordeeld als gedeeltelijk ten uitvoer gelegd in het conformiteitsverslag, aangezien er beheersorganen waren opgericht binnen de rechtbanken en het openbaar ministerie, en typeprofielen opgemaakt voor de leidinggevende functies. Er was evenwel geen enkele maatregel genomen voor een financiële opwaardering van de managerfuncties en evenmin met het oog op een periodieke evaluatie van de korpschefs van de zetel.
75. De Belgische overheid wijst erop dat de wetgever geopteerd heeft voor een vorm van opwaardering a posteriori van het mandaat van korpschef (wet van 6 juli 2017, art. 246 para. 4). Aldus is erin voorzien dat de korpschef, na afloop van zijn mandaat, zijn vroegere ambten niet terug opneemt of geen gewoon magistraat wordt in de entiteit waaraan hij leiding heeft gegeven, maar toetreedt tot het hogere rechtscollege of tot een hogere graad binnen hetzelfde rechtscollege.
76. Wat de periodieke evaluatie betreft, legt de Belgische overheid uit dat de korpschefs van het openbaar ministerie wel degelijk onderworpen zijn aan een evaluatie halverwege hun mandaat, overeenkomstig de wet van 18 december 2006. Ingevolge een nietigverklaring van die wet door het Grondwettelijk Hof wat de magistraten van de zetel betreft, moet een bijstuwingswet worden uitgewerkt. In afwachting ziet de Hoge Raad voor de Justitie toe op de evaluatie van de korpschefs en hun managercompetenties bij hun voordracht in het kader van een aanwijzing als korpschef, op basis van een beheersplan en analyserooster. Het verloop van hun mandaat wordt eveneens geëvalueerd na afloop van hun mandaat, bij hun eventuele aanvraag tot verlenging.
77. De GRECO neemt akte van de financiële opwaardering van het ambt van de korpschefs. Het gaat wel degelijk om een maatregel die tegemoet komt aan de aanbeveling, zij het indirect. Dat geldt ook voor de maatregelen vanwege de Hoge Raad voor de Justitie met betrekking tot de evaluatie van de korpschefs van de zetel bij aanvang van hun mandaat en bij een eventuele verlenging. De GRECO kan dus op die basis de aanbeveling als ten uitvoer gelegd beschouwen. Hij vraagt de Belgische overheid evenwel om in een volgend verslag op de hoogte te worden gehouden van de aanneming van de bijstuwingswet met gevolgtrekkingen uit de beslissing tot nietigverklaring vanwege het Grondwettelijk Hof.
78. De GRECO besluit dat aanbeveling xi op bevredigende wijze ten uitvoer is gebracht.

Aanbeveling xii.

79. *De GRECO had aanbevolen om de nadere regels voor de verdeling van de zaken over de rechters te gelegener tijd te evalueren.*
80. De aanbeveling was in het conformiteitsverslag beoordeeld als niet ten uitvoer gebracht, vermits er geen enkele evaluatie van de nadere regels voor de verdeling van de zaken over de rechters van de gerechtelijke rechtscolleges was verricht. Evenmin was er informatie meegedeeld over de administratieve rechtscolleges, behalve wat de Raad van State betreft.
81. De Belgische overheid licht nu toe dat de verdeling van dossiers tussen magistraten op een geobjectiveerd systeem berust. Zoals bepaald in het Gerechtelijk Wetboek, verdeelt de voorzitter van de rechtbank de zaken overeenkomstig het zaakverdelingsreglement en het bijzonder reglement van de rechtbank. Hij verdeelt de rechters over de afdelingen en wijst de zetelende magistraten in de verschillende kamers aan. In een jaarlijks hernieuwde dienstorder wordt de verdeling van de rechters in de kamers vastgelegd. Het Gerechtelijk Wetboek kent niet uitdrukkelijk een rol toe aan het directiecomité van het rechtscollege wat de opmaak van het bijzonder reglement, van het zaakverdelingsreglement en van de

dienstorder van het rechtscollege betreft. Het wetboek bepaalt evenwel dat het directiecomité de voorzitter van de rechtbank bijstaat in het kader van de algemene leiding, de organisatie en het beheer van de gerechtelijke entiteit.

82. De Hoge Raad voor de Justitie heeft een audit uitgevoerd naar de problemen die verband houden met de personele middelen in de rechtbanken van eerste aanleg. In dat verband werd vastgesteld dat de overgrote meerderheid van de rechtbanken beschikt over een directiecomité. De rol van die comités en hun vergaderfrequentie verschillen van rechtbank tot rechtbank. Hij bestudeert voorts de problematiek van de toewijzing van zaken aan alleenzettelende raadsheren, een onderzoek dat binnen afzienbare tijd wordt afgerond.
83. De overheid refereert ook aan de werkingsverslagen en aan de jaarverslagen van de rechtbanken, die informatie over de verdeling van de werklast bevatten. Daaruit blijkt dat verscheidene criteria worden gehanteerd, zoals specifieke problemen voor bepaalde burgerlijke of correctionele zittingen; de verschillende weging van de zittingen met alleenzettelende rechter of raadsheer of met drie rechters en raadsheren; de uitoefening van een specifiek mandaat; de last die gepaard gaat met de uitoefening van niet-rechterlijke ambten; de specialisatie van de magistraten; hun bekwaamheid; de noden van de dienst, enz.
84. De taakverdeling gebeurt in overleg met de betrokken magistraten, en daarbij zijn ook de afdelingsvoorzitters, overeenkomstig art. 90 van het Gerechtelijk Wetboek, actief betrokken binnen hun afdeling. In verscheidene jaarverslagen staat uitdrukkelijk te lezen dat het directiecomité instaat voor de verdeling, op voorstel van de voorzitter na overleg met de betrokken magistraten, of dat zij geregeld besproken wordt binnen het directiecomité, of dat de werklast van de verschillende kamers en magistraten wordt vastgesteld door het directiecomité.
85. Tot zijn spijt moet de GRECO vaststellen dat aan de aanbeveling nog steeds geen gevolg is gegeven, vermits geen enkele evaluatie van de nadere regels voor de verdeling van de zaken over de rechters heeft plaatsgevonden. De audit en het onderzoek vanwege de Hoge Raad voor de Justitie zijn geen adequaat substituuut voor die evaluatie, vermits zij betrekking hebben op meer algemene problemen en de audit louter focust op de rechtbanken van eerste aanleg. De GRECO herinnert eraan dat die aanbeveling was gedaan, gelet op de afwezigheid van eenvormige praktijken of criteria op het stuk van de verdeling van de zaken resulterend in een bepaald objectief en aleatoir karakter (zie paragraaf 96 van het evaluatieverslag). De oprichting van de directiecomités in 2014 was door de Belgische overheid voorgesteld als een maatregel om verbetering aan te brengen in die grote diversiteit aan regels en situaties. Helaas blijkt uit de informatie die is meegedeeld door de Belgische overheid dat die diversiteit nog steeds de regel is.
86. De GRECO besluit dat aanbeveling xii nog steeds niet ten uitvoer gelegd is.

Aanbeveling xiii.

87. *De GRECO had aanbevolen om de deontologische regels (met betrekking tot de rechters en de procureurs) samen te voegen en enige bijkomende maatregel te nemen om ervoor te zorgen dat die regels duidelijk worden opgelegd aan alle rechters en procureurs van de rechterlijke orde, los van het gegeven of zij beroepsmagistraten zijn (paragraaf 104).*
88. De aanbeveling was in het conformiteitsverslag beoordeeld als niet ten uitvoer gelegd.

89. De Belgische overheid wijst thans erop dat in het ontwerp van wijziging van het Gerechtelijk Wetboek bepaald is dat elke magistraat, los van het feit of hij al dan niet beroepsmagistraat is, een opleiding in deontologie moet volgen, die verstrekt wordt door het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding. Het voorziet ook in een rechtsgrond voor de Deontologische code. Het bepaalt voorts dat de jaarverslagen betreffende de werking van de gerechtelijke entiteiten een (nieuwe) rubriek zullen omvatten, gewijd aan de initiatieven genomen met het oog op de naleving van de algemene deontologische principes. Die initiatieven zullen worden opgenomen in een geconsolideerd verslag dat wordt opgesteld door de Hoge Raad voor de Justitie en openbaar wordt gemaakt.
90. Voorts hebben de benoemings- en aanwijzingscommissies van de Hoge Raad voor de Justitie concrete initiatieven genomen voor de integratie van het deontologische aspect binnen de programma's van de examens die toegang geven tot de magistratuur. Die programma's bepalen voortaan dat de kandidaten bij de mondelinge proeven ondervraagd worden over "het statuut en de deontologie van de magistraat". Daarnaast worden de competenties "integriteit" en "passend omgaan met de bevoegdheid" van de kandidaten geëvalueerd in het kader van psychologische tests.
91. Tot slot heeft de Hoge Raad voor de Justitie, in het kader van de benoemingsprocedure, nieuwe formulieren opgesteld voor de adviezen die de korpschefs en stafhouders moeten geven. De adviezen moeten vermelden of er tegen de kandidaat een tuchtdossier, een klacht of een strafprocedure loopt, of een specifieke klacht of onderzoek bij de Raad.
92. De GRECO herinnert eraan dat deze aanbeveling tot doel heeft een ruimere verspreiding te garanderen, meer bepaald naar de niet-beroepsmagistraten en de plaatsvervangende magistraten, van de Gids voor de magistraten van 2012. Zij beoogt tevens verduidelijking van het statuut van specifieke deontologische teksten voor bepaalde rechtbanken alsook de herbevestiging van de toepasselijkheid van de Gids van 2012 voor de rechters in die rechtbanken, vanuit een streven naar coherentie. Tot slot beoogt zij een versterking van het statuut en van de draagwijdte van de Gids, bijvoorbeeld in de vorm van een persoonlijk engagement van het doelpubliek om daaraan gevolg te geven. Geen van deze maatregelen is genomen.
93. De GRECO noteert dat het ontwerp van Gerechtelijk Wetboek voorziet in het bestaan van algemene deontologische principes waaraan alle categorieën van magistraten, ook de plaatsvervangende magistraten, zich moeten onderwerpen. Die principes worden vastgelegd door de Hoge Raad voor de Justitie, na advies van de Adviesraad van de magistratuur. De GRECO zal erop toezien dat de aanvullingen aan die artikelen van het Gerechtelijk Wetboek uiteindelijk zullen leiden tot een compact geheel van deontologische regels die van toepassing zijn op alle magistraten en procureurs van de rechterlijke orde, overeenkomstig de aanbeveling. In afwachting kan de GRECO enkel vaststellen dat die aanbeveling vooralsnog niet ten uitvoer is gelegd.
94. De GRECO besluit dat aanbeveling xiii nog steeds niet ten uitvoer gelegd is.

Aanbeveling xiv.

95. *De GRECO had aanbevolen dat de Hoge Raad voor de Justitie een algemeen periodiek verslag uitbrengt over de werking van de rechtbanken en de diensten van het openbaar ministerie en tegelijkertijd zijn audit- en onderzoeksactiviteiten ontwikkelt.*

96. Deze aanbeveling was in het conformiteitsverslag beoordeeld als gedeeltelijk ten uitvoer gelegd. De Hoge Raad voor de Justitie had immers diverse - nog te concretiseren - maatregelen voorgesteld als oplossing voor het uitblijven van een algemeen periodiek verslag over de werking van de rechtbanken en van de diensten van het openbaar ministerie. De GRECO stond ook positief tegenover het opzetten van audits en specifieke enquêtes, en had de Belgische overheid opgeroepen om verdere inspanningen op dat vlak te leveren. Tot slot wachtte de GRECO op bijkomende informatie over de eventuele risico's met betrekking tot de vaststelling van de honoraria.
97. De Belgische overheid wijst erop dat de Hoge Raad voor de Justitie zich verbonden heeft tot een intensivering van zijn bevoegdheden op het stuk van de evaluatie van de werking van de rechterlijke organisatie en op het stuk van het formuleren van voorstellen voor een betere werking. Dat proces krijgt concreet gestalte in de vorm van vijf extra auditeurs voor zijn auditcel, waarbij de wervingsprocedure thans aan de gang is.
98. De GRECO staat positief tegenover het lopende proces tot intensivering van de bevoegdheden van de Hoge Raad voor de Justitie op het stuk van de evaluatie van de werking van de rechterlijke organisatie, en tegenover de aanwerving auditeurs in dat verband. Het valt af te wachten op welke manier dat proces zijn beslag zal krijgen en of het zal uitmonden in de productie van algemene periodieke verslagen over de werking van de rechtbanken en van de diensten van het openbaar ministerie, zoals gevraagd in de aanbeveling.
99. De GRECO besluit dat aanbeveling xiv gedeeltelijk ten uitvoer gelegd blijft.

Aanbeveling xv.

100. *De GRECO had aanbevolen dat maatregelen worden getroffen opdat betrouwbare en voldoende gedetailleerde informatie en gegevens worden bijgehouden over de tuchtprocedures inzake de rechters en procureurs, daaronder begrepen een eventuele bekendmaking van die rechtspraak, met inachtneming van de anonimiteit van de betrokkenen.*
101. Deze aanbeveling was in het conformiteitsverslag beoordeeld als gedeeltelijk ten uitvoer gelegd. Er waren geen specifieke maatregelen getroffen om uitwerking te geven aan de aanbeveling. Wel bevatte het activiteitenverslag van de Franstalige tuchtrechtbank statistieken over de tuchtgeschillen en een overzicht van de beslissingen, met vermelding van de aard van de feiten en uitgesproken sancties. Die positieve elementen waren niet terug te vinden in de andere geconsulteerde verslagen. Bovendien waren de activiteitenverslagen van de tuchtcolleges niet verspreid onder het publiek en beschikte de Franstalige tuchtrechtbank niet over een griffie, hetgeen aanleiding gaf tot problemen op het stuk van bewaring en archivering van de beslissingen alsook op het stuk van de toegang van het publiek tot haar beslissingen.
102. De Belgische overheid laat thans weten dat in het ontwerp van wijziging van het Gerechtelijk Wetboek bepaald is dat een formulier zal worden opgesteld voor de opmaak van de jaarverslagen van de tuchtcolleges en dat in diezelfde jaarverslagen melding zal worden gemaakt van alle aanstaande sancties die in de loop van het jaar door de tuchtverheden worden uitgesproken. De Hoge Raad voor de Justitie zal jaarlijks een geconsolideerd verslag opmaken van de maatregelen die genomen zijn door de gerechtelijke entiteiten met het oog op de tuchthandhaving, en waarvan melding moet worden gemaakt in hun respectieve jaarlijkse werkingsverslagen. Het geconsolideerd verslag van de Hoge Raad voor de Justitie zal openbaar gemaakt worden.

103. De GRECO is van oordeel dat de aanneming van een standaardformulier voor de opmaak van de jaarverslagen van de tuchtcolleges, met vermelding van de uitgesproken straffen, een stap in de goede richting kan betekenen mits de gedragingen in kwestie eveneens worden gepreciseerd. Ook zou die tuchtrechtspraak vlot toegankelijk moeten worden gemaakt voor de gerechtelijke gemeenschap en voor het brede publiek. In die zin is de toekomstige publicatie van een geconsolideerd verslag van de Hoge Raad voor de Justitie met de tuchtmaatregelen genomen door de gerechtelijke entiteiten, een positieve zaak. Die maatregelen moeten nog concreet gestalte krijgen met de aanneming van het ontwerp van wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. De GRECO wil ook nagaan in hoeverre de bewaarde tuchtrechtelijke gegevens en informatie gedetailleerd zijn.
104. De GRECO besluit dat aanbeveling xv gedeeltelijk ten uitvoer gelegd blijft.

III. CONCLUSIES

105. **Gelet op wat voorafgaat, besluit de GRECO dat België één van de vijftien aanbevelingen uit het evaluatierapport van de Vierde Cyclus op bevredigende wijze ten uitvoer heeft gelegd.** Zeven aanbevelingen zijn thans gedeeltelijk ten uitvoer gelegd en zeven zijn nog steeds niet ten uitvoer gelegd.
106. Meer bepaald is aanbeveling xi op bevredigende wijze ten uitvoer gelegd, zijn aanbevelingen ii, iii, iv, v, vi, xiv en xv gedeeltelijk ten uitvoer gelegd, en zijn aanbevelingen i, vii, viii, ix, x, xii en xiii nog steeds niet ten uitvoer gelegd.
107. Wat de preventie van corruptie ten aanzien van parlementsleden betreft, verkeert het proces van reflectie en hervorming nog steeds in een stadium dat weinig vooruitgang laat zien, bijna vier jaar na de aanneming van het evaluatieverslag. Wetsvoorstellen met bepaalde maatregelen die zijn voorgesteld door meerpartijenwerkgroepen zijn goedgekeurd door de Kamer van volksvertegenwoordigers op 1 maart 2018, andere zijn hangende bij de Kamer. Die voorstellen zouden in potentie bepaalde stappen inhouden in de richting van de opmaak van een lobbyregister; de publicatie van de lijsten met mandaten van de Kamerleden, samen met de ontvangen vergoedingen; een doorgedreven sanctiebevoegdheid van het Rekenhof ingeval van niet-naleving van de wetgeving inzake mandaten- en vermogensaangiften; en de invoering van meer graduele straffen. Ook werd een consensus bereikt rond het organiseren van geregelde opleidingen voor de parlementsleden over aangelegenheden inzake integriteit, zij het dat er nog geen enkele maatregel in die zin is genomen. Al die initiatieven moeten dus nog worden geconcretiseerd en vervolledigd. Daarnaast betreurt de GRECO dat de denkoefeningen in het kader van de parlementaire onschendbaarheid zich nog steeds in een zeer prematuur stadium bevinden.
108. Wat de rechters en procureurs betreft, wordt ook daar over het algemeen trage en geringe vooruitgang geboekt. Bepaalde maatregelen werden genomen met het oog op een onrechtstreekse evaluatie en opwaardering van de managerfuncties in de rechtbanken. Een ontwerp van wijziging van het Gerechtelijk Wetboek zou tevens zekere vooruitgang kunnen bewerkstelligen, meer bepaald wat betreft de opvoering van de vereisten inzake werving van plaatsvervangende rechters en raadsheren, inzake deontologie en inzake bewaring en publicatie van tuchtrechtelijke gegevens. Maar dat ontwerp alleen volstaat niet om tegemoet te komen aan alle hangende kwesties. Bijkomende stappen worden verwacht voor vrijwel alle kwesties die in de aanbevelingen zijn vevat, meer bepaald regels betreffende de integriteit van de magistratuur, een systeem voor supervisie en effectieve sancties van de plaatsvervangende rechters en een evaluatie van de nadere regels voor de verdeling van de zaken over de rechters.

109. Gelet op wat voorafgaat, besluit de GRECO dat de huidige mate van conformiteit met de aanbevelingen "over het algemeen onvoldoende" blijft in de zin van artikel 31, paragraaf 8.3, van het huishoudelijk reglement.
110. Met toepassing van paragraaf 2.i) van artikel 32 van het huishoudelijk reglement, vraagt de GRECO aan het hoofd van de Belgische delegatie om een verslag op te maken van de maatregelen die genomen zijn voor de tenuitvoerlegging van de hangende aanbevelingen (met name aanbevelingen i tot x en xii tot xv), uiterlijk op 31 maart 2019.
111. Voorts, overeenkomstig artikel 32, paragraaf 2, lid ii.a), vraagt de GRECO zijn voorzitter een brief te versturen - met afschrift aan de voorzitter van het statutair comité - naar het hoofd van de Belgische delegatie, teneinde diens aandacht te vestigen op de niet-naleving van de desbetreffende aanbevelingen en op de nood aan krachtdadig handelen opdat zo spoedig mogelijk tastbare vooruitgang zou worden geboekt.
112. Tot slot verzoekt de GRECO de Belgische overheid om in te stemmen met de bekendmaking van dit verslag, het naar de andere landstalen te vertalen en die vertalingen ter beschikking te stellen van het publiek.